

4.1. පුද්ගලයා හා සමාජය අතර පවතින සම්බන්ධතාවය

පුද්ගලයා වශයෙන් අප හඳුන්වන්නේ මම, ඔබ, නැත්නම් විවිධ නම් වශයෙන් හඳුන්වා ගන්නා අයයි. පුද්ගලයාගෙන් තොරව සමාජයක් ගැන සාකච්ඡා කළ නොහැක. පුද්ගලයා සමාජයක සිටින කුඩා ම ඒකක යයි. එවැනි කුඩා ඒකක අතර සම්බන්ධතා නැත්නම් පුද්ගලයින් රාශියක් සිටි පමණින් සමාජයක් ලෙස හැඳින්විය නොහැක. උදාහරණයක් ලෙස දුම්රියේ ගමන් කරන මිනිස්සු තමන්ට අවශ්‍ය දුම්රිය පොළවලින් බැස යති. නමුත් දුම්රියේ සිටින මිනිසුන් සමාජයක් ලෙස හඳුන්වන්නේ නැත. ඔවුන් සමූහයකි. සමාජයක තිබිය යුතු මූලික ලක්ෂණ කීපයක් ඇත. එනම් සමාජයක් යනු ගොඩනැගෙන නිශ්චිත භූමි ප්‍රදේශයක් තුළ සමාජ අන්තර් ක්‍රියා ඇසුරින් අන්‍යෝන්‍ය සබඳතා මත ඇතිවන පුද්ගල එකතුවක් වේ. වර්තමානයේ දී ලෝකයේ මිනිසුන් නොමැති දූපත් දක්නට ඇත. නමුත් අපි ඒවා සමාජ ලෙස හඳුන්වන්නේ නැත. භූමියක මිනිසුන් සිටි පමණින් ද සමාජයක් වන්නේ ද නැත.

බොහෝ සත්තු ද සමූහ වශයෙන් ජීවත් වෙති. නමුත් සතුන්ට මිනිසුන්ට මෙන් සිතීමේ ශක්තියක් නොමැත. මිනිස්සු සිතීමේ ශක්තිය නිසා සමාජයේ සෙසු පුද්ගලයින් සමග හැසිරෙන ආකාරය තීරණය කරති. අපට තනි ව ජීවත්විය නොහැක. ඔබ අද දවස තුළ පුද්ගලයින් රාශියක් සමග සම්බන්ධතා පවත්වනවා ඇත. තම ගමේ දයක දැයිකාවන් දෙමාපියන්, සහෝදර සහෝදරියන් හා වෙනත් ශෝකීන් ද ඊට අමතර ව අසල්වැසියන්, පිරිවෙතේ ගුරුභවතුන් හා ළමයින් ද සහෝදර හික්ෂුන් වහන්සේලා ද ආදී වශයෙනි. පුද්ගලයා මේ අය සමග සම්බන්ධතා පැවැත්වීමේ දී භාෂාව යොදාගන්නා අතර ඊට අමතර ව විවිධ සංකේත ද යොදා ගනී. මෙම සංකේතවලට ද සමාජය තේරුමක් ලබා දී ඇත. උදාහරණයක් ලෙස ඔබට කිසියම් තැනක සුදු කොඩියක් දැකිය හැකි ය. එවිට එක් වර ම සිහියට නැගෙන්නේ මරණයක් පිළිබඳවයි. මේ ආකාරයට සමාජය තුළ විවිධ සංකේතවලින් පණිවුඩ ලබාදීම සිදු වේ.

ශ්‍රී ලංකා සමාජය ගැන අවධානය යොමු කිරීමේ දී අවුරුදු 2500කටත් වඩා පැරණි ඉතිහාසයක් තිබෙන විජය රජු ප්‍රමුඛ ආර්යයන්ගෙන් පැවත

එන එකක් බව සඳහන් වේ.

සමාජය පුද්ගලයාට එම සමාජයේ පවතින හොඳ නරක හා වෙනත් ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ උගන්වයි. ඔබට ඔබේ දෙමව්පියන් විසින් කුඩා කල සිට ම කෑම කන ආකාරය, ඇඳුම් ඇඳීම, වැඩිහිටියන්ට ගරු කිරීම හා වෙනත් සිරිත් විරිත් යනාදිය උගන්වා ඇත. අද ඔබ ඒවාට අනුව ක්‍රියාකරන්නේ වැඩිහිටියන් විසින් ඔබට එම දැනුම ලබාදී ඇති නිසා ය. ඔබ ඉදිරියේ දී ඔබේ දරුවන්ට මෙම සංස්කෘතිකාංග පවරාදෙයි. මෙයින් පැහැදිලිවන්නේ වැඩිහිටි පරපුර විසින් ඊළඟ පරපුරේ සාමාජිකයින්ට එම සමාජයේ සංස්කෘතියට අනුකූල ව ජීවත් වන, හැසිරෙන ආකාරය උගන්වන බව ය. මෙය සමාජානුයෝජනය ලෙස හැඳින් වේ.

ඔබ ජීවත්වන ශ්‍රී ලාංකික සමාජයේ ජාති, ආගම්, කුල, නාගරික, ග්‍රාමීය, වතු යනාදී වශයෙන් මෙන් ම උඩරට, පහතරට වශයෙන් ද විවිධත්වයක් ඇත. මෙම විවිධත්වය තුළ භාෂාවේ, රැකියාවේ මෙන් ම හැසිරීම් රටාවේ ද විෂමතා දක්නට ලැබේ. නමුත් මේ සියලු දෙනා තමන්ට හිමි විවිධත්වය ආරක්ෂා කරගෙන ප්‍රධාන සමාජය වන ශ්‍රී ලංකා සමාජයේ සංස්කෘතියට අනුව හැසිරීම සිදුකරයි. මේ අනුව පුද්ගලයාගෙන් තොර සමාජයක් ගැන කතා කළ නොහැකිවා සේ ම සමාජයෙන් තොර පුද්ගලයෙක් පිළිබඳව ද කථා කළ නොහැකි ය. සමාජය ඉදිරියට ගමන් කිරීමේ දී අන්තර් පුද්ගල සබඳතා මූලික වේ.

සමාජානුයෝජනය නිසි ආකාරයට සිදුවීමේ දී පුද්ගලයෙකුට ආයතන කිහිපයක් ම වැදගත්වේ. පළමු ආයතනය පවුලයි. දෙමව්පියන් හා ලේ ඥාතීන්ගෙන් එම ආයතනය සමන්විත වේ. එහිදී අලුත උපන් දරුවා තම ජීවිතයේ මූලික දේ පවුල ඇසුරෙන් ඉගෙන ගනී. ඒ අනුව ආහාරපාන ගන්නා හැටි, ඇඳුම් පැළඳුම් භාවිතය, ඥාති සම්බන්ධතා ගරු කිරීම්, සිරිත් විරිත්, ආචාර ධර්ම, තම ආගමට අනුව හැඩගැසීම යනාදිය ඉගෙන ගනී. එමෙන් ම කිසියම් දුරකට පෞරුෂයක් ගොඩනගා ගැනීම සිදු කරයි. පවුලේ කාර්ය නිසි ආකාරයට සිදුවන තැන්වල දී ළමයින් හොඳින් සමාජානුයෝජනය වී මනා පෞරුෂයක් සහිත ව වර්ධනය වන අතර එසේ නොමැති අවස්ථාවල ළමයින් හින්න (බිඳුන) පෞරුෂයක් සහිත ව වැඩෙන බව දැකිය හැකි ය.

දෙවනුව ඉතා වැදගත් වන්නේ පෙර පාසල් හෝ විධිමත් අධ්‍යාපන ආයතනවලින් ලබා දෙන සමාජානුයෝජනයයි. දරුවා තම පවුල් සංස්ථාවෙන් පසු මුහුණ දෙන පළමු ආයතන මේවායි. අද ශ්‍රී ලංකාවේ සෑම ළමයෙකු

ම පාහේ පෙර පාසල් අධ්‍යාපනයට යොමු වේ. ඒ නිසා පෙර පාසලෙන් ලබා දෙන සමාජානුයෝජනය ඉතා ම වැදගත් ය. සම වයස් කණ්ඩායම් සමග කටයුතු කරන්නේ කෙසේ ද යන්න මෙහි දී ළමයින් ඉගෙන ගනී. එමෙන් ම විධිමත් අධ්‍යාපන ආයතනය වන පාසලෙන් විනය නීති, වෙලාවට වැඩකිරීම, පිළිවෙළ, ආචාර ධර්ම, නායකත්වය, ජය පරාජය බාරගැනීමේ ශක්තිය, තර්කානුකූලභාවය වැනි දේ ඉගෙන ගනී. ළමා කාලයෙන් වැඩි කාලයක් පාසල් අධ්‍යාපනයෙන් සමාජානුයෝජනය ලබයි. මෙම සමාජානුයෝජන ක්‍රියාවලිය නතරවීමක් නොමැත. පාසල් අවධියෙන් පසුව ද සේවයෙහි නියැලෙන විවිධ ස්ථාන, ඔහු ජීවත්වන සමාජ වටපිටාවන් ඇසුරෙන් ද නිතර ම සමාජානුයෝජනය සිදු වේ. නමුත් මේ සියලු ම දේ රඳා පවතින්නේ ඔහු කුඩා කල පවුල, පාසල, පන්සල, වැනි ආයතනවලින් ලැබූ සමාජානුයෝජනය මතයි. තමා නියෝජනය කරන ආගමික ආයතනවලින් ළමයා සමානුයෝජනය වේ. බුදුදහමට අනුව සමාජානුයෝජනය වන ළමයා අවම වශයෙන් පංච ශීලය සමාදන් වී සමාජය තුළ යහපත් පුද්ගලයෙකු ලෙස ජීවත් වෙයි. අනෙක් ආගම්වල ද සමාජයට යහපත් ලෙස කටයුතු කරන්නේ කෙසේ ද යන්න පිළිබඳ ව උගන්වයි.

තව ද සමාජය ට බිහිවෙන පුද්ගලයෙකුට කිසියම් තත්ත්වයක් හිමි වේ. ගිහියෙක් ලෙස හෝ ආගමික පුජක වරයෙක් ලෙස එකිනෙකට වෙනස් තත්ත්ව දැකිය හැකි ය. එම තත්ත්වවලට හිමි කාර්යය කොටසක් සමාජය ඔහුගෙන් අපේක්ෂා කරයි. බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේගෙන් සමාජය බලාපොරොත්තු වන කාර්ය කොටසක් ඇත. එය නිසි ආකාරයට ඉටුවෙනවා නම් මිනිස්සු භික්ෂූන් වහන්සේට ගරු කරති. “අපේ හාමුදුරුවෝ” “අපේ පන්සල” වැනි වචනවලින් ආමන්ත්‍රණය කරති. එයින් පෙනී යන්නේ පන්සලේ හාමුදුරුවන්ගෙන් සමාජයට යහපත් සේවයක් වෙතැයි යන්න මිනිසුන්ගේ පිළිගැනීම බව ය. එමෙන් ම සමාජයේ එක් එක් පුද්ගලයා හැසිරිය යුතු ආකාරය පිළිබඳ කිසියම් පිළිගත් රටාවක් සමාජය අපේක්ෂා කරයි. ළමයෙක්, වැඩිහිටියෙක්, කාන්තාවක් යනා දී අය හැසිරිය යුත්තේ කෙසේ ද යන්න පිළිබඳ ව සමාජ සම්මතයක් ඇත. ඇඳුම් පැළඳුම්, භාෂා විලාසය, ක්‍රියාකාරකම් එකිනෙකාගෙන් බලාපොරොත්තුවන ආකාරය වෙනස් ය. භාෂාව ප්‍රිය මනාප ලෙස භාවිත කිරීමත් තවත් කෙනෙකුට කරදරයක් නොවන ආකාරයට හැසිරවීම තුළින් තමා සමාජයට යහපත් පුද්ගලයෙක් ය යන අදහස ලබා දෙයි. එසේ නොවන පිරිස් සමාජ සාරධර්මවලට පටහැනිව කටයුතු කරන පිරිසක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.

4.2. සමාජය යනු කුමක් ද?

මේ වන විට “පුද්ගලයා හා සමාජය අතර පවත්නා සම්බන්ධතාව” යන මාතෘකාවෙන් ඔබට සමාජය පිළිබඳ මූලික අදහසක් දැනටමත් ලැබී ඇත. ඒ අනුව අපට සමාජය පිළිබඳ සරල නිර්වචනයක් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

“නිශ්චිත භූමි ප්‍රදේශයක නිශ්චිත කාලයක ජීවත්වෙන මිනිසුන් විසින් අන්‍යෝන්‍ය බැඳීම් සමග ගොඩනගා ගන්නා සංස්කෘතිමය ඒකකය සමාජය” ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.

මෙසේ සමාජය තේරුම් ගැනීමට උත්සාහකරන ආකාරයට ම අතීතයේ සිටි දාර්ශනිකයින් ද සමාජය තේරුම් ගැනීමට විවිධ නිර්වචන ඉදිරිපත් කර ඇත. එයින් සමාජ විද්‍යාඥයින් හා මානව විද්‍යාඥයින් සමාජය පිළිබඳ කර ඇති නිර්වචන වැදගත් වේ. ඒවා වර්තමානයේ තවදුරටත් භාවිත කෙරෙයි. අපි එදිනෙදා ජීවිතයේ දී පැරණි සමාජය, නවීන සමාජය, යනාදී වචන භාවිත කරමු. වැඩිහිටියෝ තරුණ කණ්ඩායම් පිළිබඳ අදහස් ඉදිරිපත් කිරීමේ දී “දැන් හැදෙන සමාජය කිසිම වැඩකට නැහැ” “අපේ කාලෙ ඔහොම නැහැ” යනාදී යෙදුම් භාවිත කරති. මේ ආකාරයට සමාජය තුළ කලින් කලට ඇතිවන වෙනස අතීතයේ ද සමාජ විද්‍යාඥයන්ගේ අධ්‍යයනයට ලක් වී ඇත.

ලෝකයේ තිබෙන සමාජ වර්ග කිරීමට විවිධ සමාජ හා මානව විද්‍යාඥයින් උත්සාහ දරා ඇත. එම වර්ගීකරණයන්ට අනුව ප්‍රධාන සමාජ වර්ග තුනක් හඳුනාගෙන තිබේ. එනම් ගෝත්‍රික සමාජය, ගැමි සමාජය හා දියුණු කාර්මික සමාජය වශයෙනි. ගෝත්‍රික සමාජ යනු හුදකලාව අනෙකුත් සමාජවලින් බැහැර ව ජීවත්වන ආදී වාසී ජන කොටස් ය. ගැමි සමාජය යනු සරල කෘෂිකාර්මික කටයුතුවල යෙදෙන සරල දිවි පෙවකක් ඇති සමාජයයි.

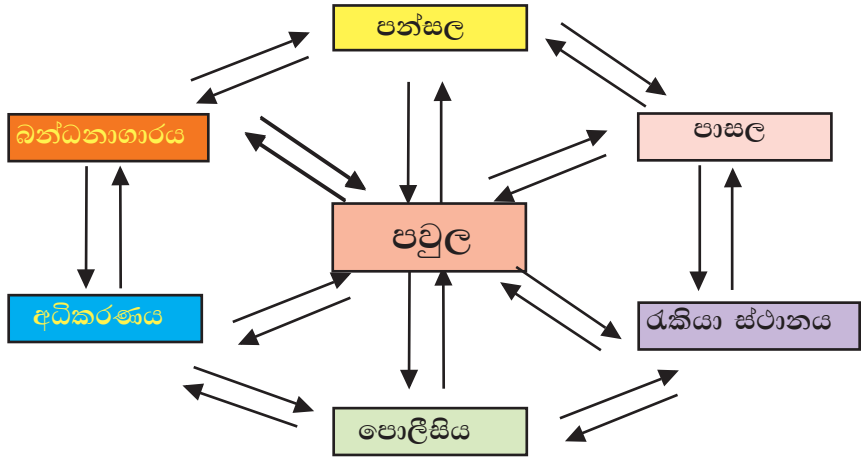
දියුණු කාර්මික සමාජවල ජනයා නගරවල වාසය කරයි. ජපානය, සිංගප්පූරුව වැනි රටවල් දියුණු කාර්මික සමාජ ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. එම සමාජවල ඉතා ම දියුණු තාක්ෂණයක් දක්නට ලැබේ. ඔවුහු විශ්වයේ සිදුවන වෙනස්වීම් තේරුම් ගැනීමට විද්‍යාව යොදාගනිති. නිදසුන් ලෙස ස්වභාව ධර්මයේ සිදුවන ව්‍යසනයන් ගැමි සමාජවල දී ආගමික ඉගැන්වීම් වලට අනුව විග්‍රහ කළත් දියුණු කාර්මික සමාජවල එය සිදුකරන්නේ විද්‍යාත්මක දැනුම පදනම් කරගෙන ය. මේ ආකාරයට නූතන ලෝකයේ පිළිගන්නා

ගෝත්‍රික සමාජය, ගැමි සමාජය හා කාර්මික සමාජ යන සමාජ ක්‍රම තුන අපට හඳුනාගත හැකි වේ.

4.3. සමාජයේ විවිධත්වය හා සංකීර්ණත්වය

සෑම සමාජයක් ම එක හා සමාන නැත. එක් එක් සමාජ එකකට එකක් වෙනස් වේ. එකම සමාජය තුළත් විවිධත්වයක් ඇත. ගෝත්‍රික සමාජයේ ප්‍රධාන ජීවනෝපාය දඩයම් කිරීම වන අතර සිංහල බෞද්ධ සමාජය සතුත් මැරීම පාප කර්මයක් ලෙස සලකයි. ඇස්කිමෝ සමාජයේ වයෝවෘද්ධ වැඩිහිටියන් මරාදැමීම දරුවන්ගේ යුතුකමක් ලෙස සලකයි. නමුත් ශ්‍රී ලංකා සමාජයේ වැඩිහිටියන්ට සැලකීම සමාජ යුතුකමකි. මේ අනුව අපට කිව හැක්කේ සමාජවලට විවිධත්වයක් ඇති බවය. එමෙන් ම එකම සමාජය තුළ ද විවිධත්වයක් ඇත. ගිහි සමාජය හා හික්ෂු සමාජය වශයෙන් වෙනස්කම් පවතී. ගිහි සමාජයේ පුද්ගලයින් හැසිරෙන ආකාරයට හික්ෂුන් වහන්සේලා නොහැසිරෙති. හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ හැසිරීම සම්බන්ධයෙන් සාසනික සම්ප්‍රදායන් ඇත.

සමාජයක විවිධ ආයතන තිබේ. ඔබේ පවුල් ඒකකය, පන්සල, පාසල, රැකියා කරන ස්ථානය, පොලීසිය, අධිකරණය, බන්ධනාගාරය යනාදී වශයෙන් ආයතන රාශියක් ඇත. මේ එක් එක් ආයතනවලට අනෙක් ආයතන සම්බන්ධ වේ. එකකින් සිදුවන කාර්යය අනෙක් ආයතනයට වැදගත් වේ. පවුලක් තුළින් නිවැරදි ගුණධර්මවලට අනුව හැඩ නොගැසුණු ළමයා පාසල තුළ යහපත් හැසිරීමක් ඇති ළමයෙකුගේ තත්ත්වයට පත් නොවේ. අද බන්ධනාගාරවල සිටින බොහෝ දෙනා යහපත් පවුල් පසුබිමක් නැති, නිසි අධ්‍යාපනයක් නො ලැබූ පිරිස් ය. එමෙන් ම පන්සලට ගමේ දායකයින් අවශ්‍ය වේ. ඒ අනුව ගමේ පවුල් රාශියක් සමග හික්ෂුන් වහන්සේලා කටයුතු කරති. බෞද්ධ හික්ෂුන් වහන්සේ අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන අතර ගිහියන් විසින් හික්ෂුන් වහන්සේට සිව් පසයෙන් උපස්ථාන කරනු ලැබේ. මේ ආකාරයට අනෙකුත් ආගම්වල ද අනුශාසකත්වය ලබාදිය හැකි ය. සමාජයේ සෙසු ආයතන ද මෙලෙස අනෙකුත් ආයතනවලට සම්බන්ධ වේ. ඒ නිසා එක් එක් ආයතන සමග අන්තර් සම්බන්ධයක් පවතී. මේ තුළ කිසියම් සංකීර්ණත්වයක් ද දැකිය හැකි ය.

මේ එක් එක් ආයතනවලින් ඉටුවෙන නිශ්චිත කාර්යයන් ඇත. ඒවා නිසි ආකාරයට ඉටුවීමෙන් සමාජය යහපත් වේ. සමාජයක පවතින මෙම සංකීර්ණතාව නිසා “සමාජය යනු සංකීර්ණ දැල් රටාවක්” යනුවෙන් හඳුන්වයි.

4.4. බුදුදහමේ සමාජ සම්බන්ධතා පිළිබඳ දක්වන ආකල්පය

සමාජ සම්බන්ධතා වර්ධනය කරගැනීම තුළින් යහපත් පරහිතකාමී සමාජයක් ගොඩනගා ගෙන මෙලොව පරලොව දියුණුව උදාකර ගත හැකි ධර්මතා රාශියක් බුදුරජාණන් වහන්සේ තම මුළු ජීවිත කාලය තුළ දී ම විවිධ අවස්ථාවල දී දේශනා කර ඇත. ඒ අතර ඉතා ම වැදගත් යයි සැලකෙන ධර්මතා කිහිපයක් මෙසේ කෙටියෙන් සඳහන් කළ හැකි වේ.

- සිඟාලෝවාද සූත්‍රයේ සදිසා නමස්කාරය
- සිඟාලෝවාද සූත්‍රයේ සතර සංග්‍රහ වස්තු
- සජ්න අපරිහානි ධර්ම සහ දසරාජ ධර්ම
- මහා මංගල සූත්‍රයේ සඳහන් මංගල කරුණු
- පරාභව සූත්‍රයේ සඳහන් පිරිහීම දැක්වෙන කරුණු
- ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රයේ සඳහන් මෙලොව පරලොව දියුණුවට හේතු වන කරුණු
- කරණිය මෙත්ත සූත්‍රයේ සඳහන් විවිධ ධර්ම කරුණු
- කාලාම සූත්‍රයේ දැක්වෙන නිදහස් චින්තනය හා සම්බන්ධ ධර්ම කරුණු
- පංච ශීල ප්‍රතිපදාව

සිඟාලක ගෘහපති පුත්‍රයාට එක්තරා දිනක උදෑසන බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ සදිසා නමස්කාරය අර්ථවත් ව සිදුකරන ලෙස ය. සිඟාලක පුත්‍රයා තම පියතුමන්ගේ අන්තිම උපදේශය පිළිගෙන අනවබෝධයෙන් සදිසාවන්ට නමස්කාර කළේ ය. ඒ වෙනුවට බුදුරජාණන්වහන්සේ මෙම සදිසාවන්ට සමාජයේ ප්‍රධාන ඒකක හයක් සම්බන්ධ කර දේශනා කළසේක. එයින් අදහස් කර තිබෙන්නේ එක් එක් සමාජ කණ්ඩායම් අතර අන්‍යෝන්‍ය බැඳීම හා අවබෝධය තුළින් අර්ථවත් සදිසා වන්දනය කළ හැකි බවකි.

- නැගෙනහිර - මව්පියෝ
- දකුණ - ගුරුවරු
- බටහිර - අඹුදරුවෝ
- උතුර - මිතුරෝ
- යට - සේවකයෝ
- උඩ - පූජ්‍ය / පූජක ලෙස අර්ථ දක්වා ඇත.

එක් එක් සමාජ කණ්ඩායම් තමන්ගෙන් යුතුකම් ඉටු කළ යුතු බව දේශනා කරන අතර ඉන්පසු එම සමාජ කණ්ඩායමෙන් ඉටුවිය යුතු වගකීම් කීපයක් ද දක්වා ඇත. මේ ආකාරයට නිසි පරිදි සමාජ යුතුකම් හා වගකීම් සම්පූර්ණවීමත් සමග සමාජීය සම්බන්ධතා වර්ධනය වීමක් පෙන්නුම් කරන බව දක්නට ලැබේ.

සමස්ත සමාජයේ සෑම ඒකකයක් ම නියෝජනය වන පරිදි සදිසාවන්ට සමාජ ඒකක සම්බන්ධ කිරීම තුළින් මනා සමාජ සම්බන්ධතා සහිත සමාජ නිරායාසයෙන් ම ගොඩනැගෙන බවත් සදිසා නමස්කාරය අර්ථවත් වන බවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කර ඇත.

සිඟාලක ගෘහපති පුත්‍රයාට දේශනා කළ සිඟාලෝවාද සූත්‍රයේ මව්පිය දූදරු සම්බන්ධයේ පටන් සමාජයේ පවතින සෑම අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවක් ම පවත්වා ගත හැක්කේ ඔවුනොවුනට ක්‍රම හතරකින් කෙරෙන සංග්‍රහයන් නිසා ය. ඒ සතර සංග්‍රහ වස්තු නම්

- i . දනය
- ii . ප්‍රියවචනය
- iii . අර්ථවර්ශාව
- iv . සමානත්මතාව යි.

දානය යනු දීමයි. “ලෝභ” යන අකුසල් මූලය යටපත් කරගෙන නැති බැරි සෑම කෙනෙකුට ම සැලකීම හෙවත් දීම මෙයින් අර්ථවත් වෙයි. ඒ තුළින් පුද්ගලයාගේ චිත්ත සන්තානය තුළ පරිත්‍යාග ශීලිත්වය වර්ධනය වෙයි. සමාජයේ සෑම පුද්ගලයෙක් තුළ ම මෙම පරිත්‍යාගශීලිත්වය වර්ධනය වීමත් සමග සමාජ සම්බන්ධතාව දියුණු වෙයි.

පුද්ගලයෙකුට ඉතා ම පහසුවෙන් ම භාවිත කළ හැකි සංග්‍රහ ඒකකයක් ලෙස “ප්‍රියවචන” නම් කළ හැකි ය. ඒ සඳහා කිසිදු වැයවීමක් නැත, වෙහෙස වීමක් නැත, පුද්ගල චිත්ත සන්තානය ප්‍රබෝධමත් කරලීමට මහෝපකාරී වන ඒකකයක් ලෙස ප්‍රිය වචනය භාවිත කළ හැකි ය. “පොඩි හාමුදුරුවෝ” “ලොකු හාමුදුරුවෝ” “උපාසක මහත්තයා” “දායක මහත්තයා” “උපාසක අම්මා” ආදී වචන බොද්ධ සමාජයට ඉතා ම ප්‍රිය වචන වෙයි. මෙය පන්සලෙන් ගමට ලබා දිය යුතු ඉතා ම වටිනා සංග්‍රහ ඒකකයක් ලෙස නම් කළ හැකි ය.

තව ද පුංචි හාමුදුරුවන් වහන්සේ නමකට නම පමණක් කියා ආමන්ත්‍රණය කිරීමට වඩා වැදගත් වන්නේ උන්වහන්සේගේ නමත් සමග (තමාට ගැලපෙන පරිදි) ආයුෂ්මතුන් වහන්සේ, පොඩි හාමුදුරුවෝ, ආදී වශයෙන් ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. එය අසන්නාට ප්‍රිය වෙයි. ඔහුගෙන් ද එවැනි යහපත් ප්‍රියවචන සම්භාරයක් ලැබේ. ඒ තුළින් සමීප සම්බන්ධතාවක් සමාජය තුළ ගොඩනැගේ.

අර්ථවර්ජාවට ද එසේ ම ය. තම කටයුතු අර්ථවත් ව පවත්වාගෙන යාම මෙයින් අදහස් කරයි. අන්කෙනෙකුට එයින් බාධාවක් නොවන පරිදි කටයුතු කිරීම මෙයින් කියැවෙයි. තම දෛනික ජීවිතයේ දී සිදු කරන සෑම කටයුත්තක් ම සමාජ සේවයක් ලෙස සලකා කටයුතු කිරීම යහපත් අර්ථ වර්ජාවක් වන බැවින් සමාජ සම්බන්ධතා ද මනාව වර්ධනය වෙයි.

සමානාත්මතාව බුදුරජාණන් වහන්සේ විවිධ අවස්ථාවල දී දේශනා කර ඇත. තමාට අන් සියලු සමාජ කණ්ඩායම් සමාන කර කටයුතු කරන ලෙස උන්වහන්සේගේ දේශනාවයි. තව ද මේ පිළිබඳ ව පංච ශීල ප්‍රතිපදාවෙහි පළමු වැනි ශික්ෂා පදයෙන් ද දේශනා කර තිබේ. ධම්ම පදයේ විවිධ ගාථා පාඨ තුළින් ද වෙනත් සූත්‍රගත දේශනා තුළින් ද සමානාත්මතාවයේ අගය දේශනා කරයි. සමාජ සම්බන්ධතා වර්ධනය වීමට සමානාත්මතාව වැදගත් වන ආකාරය මේ තුළින් පැහැදිලි වේ.

සජ්ඣාන අපරිභානි ධර්ම, දසරාජ ධර්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ අගය කළ ධර්මතාවන් ය. ලිච්ඡවී රජදරුවන්ගේ රාජ්‍ය පාලනයේ යහපත් ලක්ෂණ සහ අඛණ්ඩ පැවැත්ම මෙම අපරිභානි ධර්ම බවත් ඒ තුළින් සමාජ සම්බන්ධතා ද වර්ධනය වී තිබෙන බවත් උන්වහන්සේ අගය කළහ.

(1) නිකර රැස්වීම (2) සමගි ව රැස්වීම, සාමූහික ව කටයුතු කිරීම, සාමදානයෙන් විසිරී යාම (3) නොපැන වූ නීති නොපැන වීම, පැන වූ නීති කඩ නොකිරීම, පැරණි සම්ප්‍රදායන් අනුගමනය කිරීම (4) වැඩිහිටියන්ට ගරු කිරීම, ඔවුනොවුන්ගේ අදහස්වලට සවන් දීම (5) විවාහක අවිවාහක යන දෙපක්ෂයේ ම කාන්තාවන්ට කරදරයක් නොවන සේ කටයුතු කිරීම (6) වජ්ජන්ගේ රට තුළ හා ඉන් පිටත පිහිටි පූජනීය ස්ථානවලට ඇප උපස්ථාන කිරීම (7) සියලු ම ආගමික පූජකයන්ට පහසුකම් සැලැස්වීම හා ඔවුන්ට ඇප උපස්ථාන කිරීම, යන මේවා අපරිභානි ධර්ම ලෙස දැක්විය හැකි ය.

දානය, ශීලය, පරිත්‍යාගය, ඍජු බව, මෘදු බව, තපස, අක්‍රෝධය, අවිහිංසාව, ඉවසීම සහ විරුද්ධ නොවීම යන මෙම දස රාජ ධර්ම ආරක්ෂා කිරීමත් සමාජ සම්බන්ධතාවලට හේතුවන බව ප්‍රකාශ වෙයි.

මහා මංගල සූත්‍රයේ දැක්වෙන මංගල කරුණු තිස්අටම සමාජ සම්බන්ධතා තහවුරු වන ප්‍රධාන ධර්ම කරුණු බව දේශනා කර තිබේ. “මාතෘ පිතු උපට්ඨානං” “කාලේන ධම්ම සාකච්ඡා” “පණ්ඩිතානංව සේවනා” “පතිරූප දේස වාසෝව” “සමනානංව දස්සනං” සහ “පූජාව පූජනීයානං” ආදී ගාථා පාඨවලින් දැක්වෙන්නේ එම මංගල කරුණු කිහිපයකි. මෙසේ සමස්ත කරුණු තිස්අටම මහා සමාජ සම්බන්ධතා තහවුරු වන කරුණු බව අවධාරණය කළ හැකි වේ.

පරාභව සූත්‍රයේ දැක්වෙන්නේ පුද්ගලයා පිරිහීමට හේතුවන කරුණු දහඅටකි. එම කරුණුවලින් ඇත් වී කටයුතු කරන ලෙස බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කර තිබේ. එම පිරිහීමේ කරුණු තුළ ඇලීගැලී නො සිටීම ද සමාජ සම්බන්ධතාවලට හේතුවන බව මෙයින් ගම්‍යය වේ. එයින් කීපයක් මෙසේ ය.

උට්ඨාන වීර්යය නැති බව, නිදන සුලු බව, අසත් පුරුෂයන්ට ප්‍රිය වීම, සත් පුරුෂයන් අප්‍රිය වීම සහ හැකියාව තිබියදීත් මහලු මච්ඡියන්ට නොසැලකීම ආදියයි. පිරිහීමට හේතු වන කරුණුවලින් ඇත් වී වෙසෙන්නාට සමාජ සම්බන්ධතා වර්ධනය කර ගත හැකි බව දේශනා කරයි.

ඉහතින් දක්වා ඇති සෙසු සුත්‍රගත ධර්ම කරුණු ද එකිනෙකක් ගැන විමසීමෙන් ද පැහැදිලි වන්නේ බුදු දහමේ සමාජ සම්බන්ධතා වර්ධනය කරගත හැකි ආකාරය පෙන්වා දෙන ස්වභාවයයි. ව්‍යග්ඝපඡ්ඡ සූත්‍රයේ ද කරණිය මෙත්ත සූත්‍රයේ ද කාලාම සූත්‍රයේ ද ඉතා වැදගත් ධර්ම කරුණු ඇතුළත් වේ.

තව ද පංචශීල ප්‍රතිපදාව සමාජ සම්බන්ධතා වර්ධනය කරන්නකි. ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීම, සොරකමින් වැළකීම, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළකීම, බොරුවෙන් වැළකීම සහ රහමෙර පානයෙන් වැළකීම ලෙස දක්වා ඇති මෙම ශික්ෂා පද පිළිගෙන ක්‍රියාවට නගන්නා තුළ සමාජ සාරධර්ම ආරක්ෂාවන බව දේශනා කර ඇත.

04 ක්‍රියාකාරකම

01. සමාජය යන්න සමාජ විද්‍යාත්මක අදහස් ඇසුරින් විස්තර කරන්න.
02. සමාජානුයෝජනය යනු කුමක් ද? එය සමාජයේ යහපැවැත්මට හේතුකාරක වන අයුරු සැකෙවින් දක්වන්න.
03. පුද්ගලයෙකු සමාජානුයෝජනය වන අවධි (අවස්ථා) පිළිවෙළින් දක්වන්න.
04. ගෝත්‍රික සමාජ, ගැමි සමාජවලින් වෙනස් වන්නේ කෙසේ ද? කරුණු දක්වන්න.
05. දියුණු කාර්මික රටවල සමාජය පිළිබඳ විස්තරයක් කරන්න?
06. “ගිහි සමාජීය කාර්යයන් සංකීර්ණ ය” හේතු දක්වන්න.
07. “සමාජයේ විවිධත්වය තුළ ඇත්තේ ඒකීයත්වයකි ” සමාජයේ දැල් රටාවක් නිර්මාණය කරමින් ඉහත අදහස සනාථ කරන්න.
08. ප්‍රියවචන භාවිත කිරීම සමාජ සම්බන්ධතා වර්ධනය වීමට හේතු වන අයුරු පැහැදිලි කරන්න.